

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 20 16 р. № 4

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)

Кафедра соціальної і прикладної психології

Проректор з науково-педагогічної роботи

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія вищої школи»

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

Спеціальність 053 Психологія
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет факультет психології та соціальної роботи
(назва інституту, факультету)

2019 – 2020

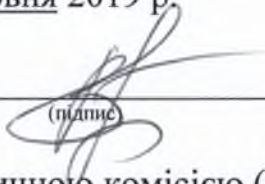
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Психологія вищої школи»
(назва навчальної дисципліни)

Розробник: к.п.н., доц. Кириченко О.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної і прикладної психології

Протокол № 8 від. "20" червня 2019 р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Подшивалкина В.І.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від. "30" серпня 2019 р.

Голова НМК _____

(підпис)

(Кременчуцька М.К.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № __ від. "___" вересня 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів 1 змістових модулів 2 ІНДЗ* – _____ (вид завдання)	Галузь знань <u>05 - Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код і назва) Спеціалізації: _____ (назва) Рівень вищої освіти: <u>третій</u> <u>(доктор філософії)</u>	За вибором студента	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		8 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		82 год.	год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - _____ год.	
Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни — забезпечення професійної компетентності психологів у сфері психології вищої школи, формування цілісного і системного розуміння психологічних завдань і методів викладання на сучасному етапі розвитку суспільства;

Завдання дисципліни — вивчити основні засоби створювати методи, методики та прийоми, що дозволяють ефективно розвивати психологічну систему «викладач – аудиторія».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

КСО.01 - здатність виконувати норми національного та міжнародного законодавства;

КСО.02 - здатність дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки і моралі у міжособистісних стосунках та у суспільстві;

КСО.03 - здатність створювати стратегію діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних та державних виробничих інтересів;

КСО.08 - знання сучасної системи організації та управління наукових установ та ВНЗ;

Загально-наукові компетентності:

КЗН. 01 – базові уявлення про основи психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури та соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей;

КЗН.09 - готовність до самостійної висококваліфікованої роботи у галузі психології з усіма верствами населення, які потребують професійної гуманітарної допомоги;

Спеціалізовано – професійні:

КСП.08 - розширенні знання про роль психопрофілактики в охороні психічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості;

Очікувані програмні результати навчання

- вміти пропагувати серед студентів та учнів права, свободи та обов'язки людини і громадянина, що закріплені Конституцією України;
- вміти визначати чинники, що призводять до виникнення конфліктів у міжособистісному спілкуванні, та зменшувати рівень їх впливу; діагностувати власний стан та стан і настроїв членів колективу, виявляти та зменшувати рівень психологічної напруги в колективі;
- вміти підпорядкувати працю колективу і свою власну інтересами суспільства, адаптувати діяльність колективу до вимог споживача;
- вміти створювати творчу атмосферу в трудовому колективі, корегувати цілі діяльності з метою підвищення її безпеки та ефективності;
- вміти створити творчу атмосферу та організувати культурні заходи в учнівських та студентських колективах, на основі національних та міжнародних досягнень культури;
- вміти використовувати механізми психологічного захисту та

продуктивної поведінки як варіанти виходу з кризової ситуації;

- знати методи та засоби пропаганди психогігієнічних знань і здорового способу життя, використовувати психологічне просвітництво.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться __90__ годин, що становить __3__ кредитів ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні підходи до дослідження психології вищої школи

Тема 1. Вища освіта як предмет психологічного аналізу

Вища освіта України та психологія вищої школи на сучасному етапі. Об'єкт, предмет та завдання психології вищої школи. Основні досягнення, проблеми та тенденції розвитку вітчизняної і зарубіжної психології вищої школи. Поняття «викладання» в широкому освітньому і соціальному контексті. Загальнопсихологічні принципи, які використовуються в процесі викладання. Принцип системного підходу. Механізми, що знижують ефективність взаємодії-дії викладача з аудиторією, способи їх корекції.

Тема 2. Психологічні закономірності розвитку особистості студента. Розвиток особистості студентів в процесі навчання і виховання. Рушійні сили, умови і механізми розвитку особистості. Психологічні основи формування професійного мислення. Емоційна сфера та її особливості розвитку у період навчання у вищої школі. Психологічні умови підвищення успішності навчання у ВНЗ. Порівняльний аналіз періодизацій різних авторів: підлітковий і юнацький вік - періодизації Райє Ф., 2000; Фельдштейн Д. І., 1999; Квінн В., 2000; Erikson E., 1963; Крайг Г., 2000; рання дорослість - періодизації Bromley D., 1966; Birren, 1964; Erikson 1963; Крайг Г., 2000; середня дорослість - пе-ріодізації Birren, 1964; Erikson E., 1963; Фельдштейн Д. І., 1999; Крайг Г., 2000; Квінн В., 2000.

Змістовий модуль 2. Психологічні особливості вищої школи

Тема 3. Особистість та особливості її формування у процесі навчання у вищої школі. Особистість як психологічна категорія. Типологічне особистісні якості студентів та викладачів. Життєвий шлях та освіта. Психологічні основи формування особистості студента як спеціаліста з вищої освітою. Мотиваційна сфера особистості та проблеми формування мотивації навчання. Психологічні основи професійного самовизначення людини та профорієнтаційної роботи у вищому навчальному закладі. Психологічні особливості формування професійних навичок та вмінь. Викладач вищої школи та проблеми його професійного росту.

Тема 4. Соціально – психологічні особливості студентських груп та науково-викладацьких колективів. Студентська група та її соціально-психологічні особливості. Проблеми формування особистісних якостей студентів. Групова динаміка у студентському колективі та активні методи навчання. Виховна робота у ВНЗ та її соціально-психологічні умови. Психологічний аналіз діяльності викладача. Рефлексія викладача в процесі

професійної діяльності. Способи оптимізації формування і розвитку психологічної системи діяльності студентів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
л		п/с	лаб	ср	л		п/с	лаб	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Методологічні підходи до дослідження психології вищої школи										
Тема 1. Вища освіта як предмет психологічного аналізу	22	2			20					
Тема 2. Психологічні закономірності розвитку особистості студента.	22	2			20					
Змістовий модуль 2. Психологічні особливості вищої школи										
Тема 3. Психогігієна навчання: поняття, мета та завдання.	22	2			20					
Тема 4. Психогігієна сім'ї та статевого життя	24	2			22					
ІНДЗ *										
Усього годин	90	8			82					

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	розробка методів професійної орієнтації старшокласників (зокрема тих, хто має покликання до педагогічної професії, для свідомого обрання ними педагогічного фаху) та обґрунтування системи професійного відбору молоді до вищих навчальних закладів (особливо до тих, хто здійснює професійну підготовку за педагогічними напрямками);	20
2	визначення рівня психологічної готовності першокурсників до навчання у вищій школі та розробка передумов успішної їх адаптації;	20
3	діагностика настанов студентів щодо самого себе задля формування позитивної «Я-концепції» – ядра особистості майбутнього фахівця;	20
4	вивчення стану взаємин викладачів і студентів, щоб налагоджувати оптимальну педагогічну взаємодію, конструктивно розв'язувати можливі міжособистісні конфлікти.	22

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання рефератів, есе;
- [3] – підготовка стимульного матеріалу, макетів чи слайдів для мультіпроекції.
- [4] – науково-дослідна робота в лабораторії психодіагностики і профорієнтації ФПСР.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)

10. Методи навчання

Спеціальні прийоми, що підвищують ефективність роботи з навчальною літературою:

- конспектування – короткий виклад, короткий запис змісту прочитаного;
- складання плану тексту (простого або складного);
- складання тез – короткий виклад основних ідей прочитаного;
- цитування – написання дослівних витягів з тексту;
- анування – короткий, згорнутий виклад основного змісту прочитаного;
- рецензування – написання короткого відгуку з виразом свого ставлення до прочитаного;

- складання формально-логічної моделі – схематичне відображення прочитаного матеріалу;
- складання тематичного тезауруса – впорядкування комплексу базових понять з теми;
- складання матриці ідей – порівняльна характеристика однорідних предметів, явищ в працях різних авторів.

11. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, співбесіда
- Методи письмового контролю: модульне письмове тестування;
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання,

самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Обов'язкові завдання за предметом. При перездачі іспиту (чи підсумкового контролю) студент виконує обов'язкові додаткові завдання за предметом курсу. Завдання, виконані у повному обсязі оцінюються у 60 балів (витяг з протоколу № від 2017 з засідання Вченої Ради ФПСР).

1. Наявність конспекту лекцій та допоміжних матеріалів.
2. Виконання індивідуального завдання.
3. Опис історії становлення і розвитку психології вищої школи.
4. Відповідь на одне питання зі списку для підсумкового контролю (за вибором студента).
5. Конспект основних положень підручників і посібників:

12. Питання для підсумкового контролю

1. Актуальні психологічні проблеми сучасної вищої освіти в Україні.
2. Психологія вищої школи як наука.
3. Вікові періодизації у психології та сучасні тенденції розвитку вищої освіти.
5. Психологічна готовність до навчання у вищому навчальному закладі
6. Психологічні основи формування професійного мислення.
7. Психологічні процеси та особливості їхнього розвитку у період навчання у вищої школи.
8. Психологічні особливості навчання у вищої школі.
9. Психологічні умови підвищення успішності навчання у ВНЗ
10. Особистість та особливості її формування у процесі навчання у вищої школі.
11. Типологічне особистісні якості студентів.

12. Типологічне особистісні якості викладачів
13. ВНЗ як інститут соціалізації людини.
14. Особливості процесу соціалізація студентської молоді.
15. Психологічні основи формування особистості студента як спеціаліста з вищою освітою.
16. Мотивація навчання студентів.
17. Навички та вміння, психологічні основи формування.
18. Психологічні особливості формування професійних навичок та вмінь.
19. Студентська група та її соціально-психологічні особливості.
20. Соціально-психологічні основи індивідуальних та групових методів навчання.
21. Групова динаміка у студентському колективі та активні методи навчання.
22. Соціально-психологічні особливості діяльності викладача вищої школи.
23. Міжособистісні конфлікти та засоби вирішення.
24. Міжгрупові конфлікти та засоби вирішення
25. Лідерські процеси в навчальних групах.
26. Типологія освітніх та їхні психологічні характеристики.
27. Психологічні ознаки освітніх організацій.
28. Вищий навчальний заклад як соціальна організація
29. Організація як соціально-психологічний процес.
30. Педагог як організатор освітнього процесу.
31. Студент як суб`єкт навчальної діяльності.
32. Студент як суб`єкт самоосвіта
33. Психологічний аналіз діяльності студентів ВНЗ.
34. Психологічний аналіз діяльності викладачів ВНЗ
35. Керівництво та лідерство в навчальних закладах.
36. Самоорганізаційні процеси у ВНЗ та їхня роль в удосконаленні навчального процесу.
37. Сучасні технології навчання та їхні психологічні особливості
38. Дистанційне навчання та його психологічні особливості.
39. Безперервна освіта та її психологічні проблеми.
40. Соціально-психологічні проблеми науково-викладацьких колективів вищої школи.
41. Психологічні основи активних форм навчання.
42. Психологічні особливості взаємовідносин викладача та студента.
43. Спілкування та соціально-психологічний вплив у навчальному процесі.
44. Етапи акту спілкування та психологічні проблеми організації комунікаційних процесів у навчальному процесі.
45. Дискусії та психологічні технології їхнього проведення.
46. Особистісні компоненти професійної успішності
47. Психологічна готовність магістрів до наукової діяльності
48. Психологічні проблеми підготовки наукових кадрів у ВНЗ.
49. Психологічні основи інноваційної діяльності у ВНЗ
50. Психологічне значення традиції в організації навчального процесу у ВНЗ

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Модульний контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2			
T1	T2	T3	T4	60	100
10	10	10	10		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення курсу

1) опорні конспекти лекцій; 2) рекомендовані підручники і навчальні посібники; 3) робоча навчальна програма; 4) тестові завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних і практичних досягнень студентів; 5) методичні матеріали:

1. Кириченко О.Н., Сапрыгина Н.В. Мастер-клас по пониманию текста с языковой экспрессией // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наукових праць - Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". - Вип. 21. - Кн. 3 - Том IV (78). - К.: - Гнозис, 2017.- С. 354-365. 0.5 д.а.
2. Кириченко О.М. Розвиток професійної компетенції студентів-психологів / О.М. Кириченко // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Сер.: Психологія. Том 21. Випуск 2(40). 2016. - С.107-113
3. Кириченко О.М. Дослідження самооцінки студентів / О.М. Кириченко // Наука і освіта ПУНПУ імені К.Д. Ушинського. – 2016. - № 5. – С. 32-37.

4. Кириченко О.М. Вішталенко О.Д. Юнг Н.В. Психологічні чинники педагогічної компетенції викладачів вищої школи // Вісник Львівського університету Серія психологічні науки 2019, Випуск 4, С. 3-8

15. Рекомендована література

Основна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Біляковська О.О. Дидактика вищої школи: навч. посібн. / О.О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька: – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / А.І. Кузьмінський.- К.: Знання, 2005.– 486 с.
5. Левченко Т.І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція / Т.І. Левченко. – Вінниця, 2007.
6. Лекції з педагогіки вищої школи / За ред. В. І. Лозової. – Харків: ОВС, 2006. – 496 с.
7. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
8. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: підручник.- 3-є вид. /Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2011. – 360 с.
9. Подшивалкіна В.И. Вища освіта як засіб соціальних змін в Україні // Соціальна робота. Кн..6.- К., 2002.- 13-24
10. Подшивалкіна В.І. Контексти вищої професійної освіти і проблеми їхньої синхронізації// Вища освіта України.- 2003.- № 2.- С. 34-37
11. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн./ Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. – Вінниця: Вінн. соц.-екон. ін.-тут Ун-ту "Україна", 2006. – 402 с.

Додаткова:

Законодавчі і нормативні документи:

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України « Про вищу освіту» .
3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776.
4. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ МОН України від 06 листопада 2015 р. № 1151.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344.

6. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.
7. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266.

16. Електронні інформаційні ресурси

1. www.psi.webzone.ru – психологічний словник.
2. www.ppsy.ru – сайт Інституту психології та педагогіки.
3. <http://mon.gov.ua>
4. <https://en.wikipedia.org>
5. <http://prometheus.org.ua>
6. <http://onu.edu.ua>